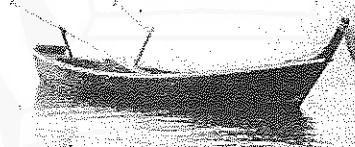


# ระบบนิเวศวิทยาหมู่เกาะลิบง

วิฑูรย์ เวชประสิทธิ์



## การเดินทาง

เรือโดยสารขนาดใหญ่ใช้เครื่องหางยาวชนิดแรงสูง เริ่มใช้ฝัจกรเคลื่อนออกจากท่าเรือกันตังพร้อมผู้โดยสารเต็มลำ มุ่งหน้าสู่ปากแม่น้ำกันตัง

เมื่อผ่านย่านชุมชนไปได้สักระยะหนึ่ง ภูมิประเทศสองฝั่งแม่น้ำกันตังเริ่มเปลี่ยนไป บริเวณริมฝั่งที่น้ำตื้น ๆ จะเห็นชาวบ้านกำลังหาปลาด้วยวิธีพื้นเมืองดั้งเดิม เช่นการวางไซปลาตุกที่ขุดรูอยู่ในพื้นโคลนใต้น้ำ หรือไม่กี่ล่อมจับปลาตามโป๊ะที่เอากิ่งไม้มาปักสม ๆ กันไว้ เมื่อปลาเข้าไปอาศัยอยู่มาก ๆ ก็ใช้ควนล่อมจับเสียทีหนึ่ง.....ภาพชีวิตแบบพื้นบ้านยังมีให้เห็นไปตลอดทาง

เรือผ่านออกไปเรื่อย ๆ บนฝั่งซ้ายของแม่น้ำเต็มไปด้วยป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์ บริเวณนี้เป็นเขตทดลองปลูกป่าไม้โกงกางของกรมป่าไม้ด้วยความสนับสนุนของต่างประเทศ จึงมีป่าโกงกางขนาดใหญ่มีเนื้อที่หลายพันไร่ ส่วนทางฝั่งขวามีต้นจากขึ้นหนาแน่นสลับกับบ้านเรือนเป็นระยะ ๆ มีเรือประมงขนาดเล็กจอดอยู่ทุกหลังคาเรือน

เมื่อใกล้จะออกสู่ปากแม่น้ำ กระแสลมทะเลเริ่มแรงขึ้น เรือเร่งฝัจกรเต็มกำลังฝ่าคลื่นลมออกไป ฟองคลื่นหัวเรือแตกกระจาย เมื่อกระทบกับแสงแดดยามบ่ายที่ส่องเฉียงลงมาทำให้เกิดประกายรั้งสวยงาม

ปากน้ำกันตังที่ออกสู่ทะเลอันดามันมองเห็นอยู่ข้างหน้า มีเงาเกาะใหญ่ทอดเป็นแนวยาวอยู่ลิบ ๆ ทาบขอบฟ้า นั่นคือหมู่เกาะลิบง ซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางของเรา

เมื่อออกพ้นอ่าวมาแล้ว เรือยังต้องฝ่าคลื่นลมต่อไปอีกเกือบชั่วโมงท่ามกลางทะเลกว้าง มองเห็นเกาะใหญ่น้อยอยู่ในระยะไกล ๆ การเดินเรือในบริเวณนี้จะต้องรู้จักร่องน้ำเป็นอย่างดีด้วยจึงจะสามารถผ่านไปได้ โดยเฉพาะในเวลาน้ำลด ทะเลแถวนี้จะตื้น แต่มีแนวร่องน้ำให้เรือผ่านไปได้

ต่อมาอีกไม่นานเรือก็เข้ามาใกล้ชายหาดที่มีสะพานจอดเรือยื่นลงมาในทะเล ณ ที่แห่งนี้ก็คือท่าจอดเรือของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเกาะลิบง ซึ่งตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของตัวเกาะ มีลักษณะเป็นปลายแหลมมีชื่อว่า “แหลมจุโหย”

หมู่เกาะตะลิบงหรือที่เรียกกันในปัจจุบันว่าเกาะลิบง เป็นเกาะขนาดใหญ่พอสมควร มีพื้นที่ประมาณ 40 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ห่างจากชายฝั่งตรงปากแม่น้ำกันตังประมาณ 20 กิโลเมตร มีหมู่บ้านอยู่เพียง 3 แห่ง คือบ้านบาตูปูเต๊ะ เป็นชุมชนที่ใหญ่ที่สุด นอกนั้นก็มีย่านพร้าว บ้านหลังเขา และบ้านชาวประมงย่อย ๆ อีกบางแห่ง ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม



เกาะลิบงทอดตัวยาวจากทิศตะวันออกไปทิศตะวันตก ด้านตะวันตกของเกาะมีเทือกเขาสูงซึ่งมียอดสูงสุดอยู่บริเวณกลาง ๆ ของเกาะบางส่วนติดชายฝั่ง จึงทำให้เกิดหน้าผาฝั่งทะเลที่สวยงามในเขตภูเขาที่มีป่าปกคลุมที่อุดมสมบูรณ์ การลักลอบทำลายยังมีน้อย

พื้นที่เกาะค่อย ๆ แคบลงมาด้านทิศตะวันออก จนกลายเป็นปลายแหลมซึ่งเป็นที่ตั้งของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าแห่งนี้ ธรรมชาติบนเกาะลิบงมีหลายหลากชนิดนับตั้งแต่ ภูเขา ป่าดงดิบ ชายหาดทราย หาดหิน หาดโคลน นกทะเล ปะการัง ป่าชายเลน ชีวิตสัตว์ทะเล รวมทั้งสัตว์ที่หายากของโลก คือปลาพยูน และนกแคร์ิบโพรวอร์ ทั้งหมดนี้ประกอบกันเข้าจึงถือว่าเกาะลิบงเป็นเกาะที่น่าสนใจ

### ที่ทำการเขตห้ามล่าสัตว์ป่า

เมื่อขึ้นจากเรือจะเห็นป้ายขนาดใหญ่ของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง ซึ่งอยู่ในความดูแลของกองอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้ เขตฯ แห่งนี้ได้เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2523 โดย นายเถลิง ชำรงนาวาสวัสดิ์ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในสมัยนั้นเป็นผู้มาทำพิธีเปิด

เขตห้ามล่าฯ แห่งนี้นอกจากจะคลุมพื้นที่เกาะลิบงทั้งหมดแล้ว ยังกินอาณาเขตในทะเลรอบ ๆ เกาะและรวมไปถึงพื้นที่ป่าชายเลนบนฝั่งแผ่นดินของอำเภอกันตังอีกหลายตำบล และทางตะวันตกไปจรดกับเขตอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมเลยที่เดียว มีสำนักงานใหญ่ของเขตอยู่ที่อำเภอกันตัง และ

หน่วยงานย่อยอยู่ที่เกาะลึง 2 แห่ง อยู่ในเขตปลูกป่าโกงกางของโครงการ บนปากแม่น้ำกันดั่งอีก 1 แห่ง



ก่อนที่จะตั้งเป็นเขตห้ามล่าฯ ได้มีการสำรวจพบว่าในทะเลบริเวณนี้มีสิ่งพิเศษมากมายที่ไม่มีในแหล่งอื่น ๆ เช่น เป็นที่ชุมนุมของนกทะเลนับหมื่นนับแสนตัว บางชนิดเป็นนกที่หายากใกล้สูญพันธุ์ มีพบที่นี่เพียงแห่งเดียว และยังมีแหล่งหญ้าทะเลที่เป็นอาหารของปลาพญาน กล่าวกันว่าเป็นแหล่งอาหารแหล่งสุดท้ายของประเทศที่ปลาพญานจะอาศัยอยู่ได้ รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่สวยงามควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้เป็นสมบัติของประชาชนทุกคน

ที่ทำการของเขตฯ ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสม ทางด้านท่าจอดเรือคือด้านที่อยู่ตรงกันข้ามกับชายฝั่งแผ่นดินเป็นหาดทราย ส่วนด้านปลายแหลมฝั่งทิศใต้เป็นป่าชายเลนหนาแน่น

อาคารสถานที่ต่าง ๆ ภายในเขตฯ สร้างไว้ได้อย่างดีสัดส่วนกลมกลืนกับสภาพธรรมชาติ ที่ทำการของเจ้าหน้าที่เรียกว่า "ศูนย์บริการอันดามัน" มีวิทยุเครือข่ายติดต่อกับหน่วยงานอื่น ๆ ได้ตลอดเวลา มีอาคารเอนกประสงค์อยู่ริมหาดเรียกชื่อว่า "กระท่อมไม้ใหม่ ทะเลเดิม" สร้างด้วยไม้โกงกางล้วน ๆ ใช้เป็นที่นั่งพักผ่อน ชมวิว เลี้ยงอาหาร หรืออาจใช้เป็นที่พักกลุ่มย่อย ๆ ก็เหมาะสมดี ใกล้ ๆ กันมีที่ว่างใต้ลานสนให้เป็นที่จัดแคมป์ไฟได้อีกด้วย

ลึกเข้าไปด้านในมีบ้านพักรับรองสำหรับผู้มาเยือน 4 หลัง มีชื่อต่าง ๆ กัน เช่น "บ้านสี่ทะเล" ตั้งอยู่ใกล้ป่าโกงกาง ปลายสุดของแหลมมองเห็นวิวทะเลได้ไกล ถัดมาเป็นบ้านพักรับรอง "ลึง" "บ้านจุไทย" และบ้านพักรับรองสำหรับแขกพิเศษระดับคนสำคัญคือ "อาคารสโมสรนางนวล" ด้านหน้าอาคารนางนวลมีกระท่อมรูปร่างแปลกตาคล้าย ๆ บ้านในเทพนิยายกริมม์ เรียกชื่อว่า "บ้านนริศรา" ตามชื่อของหัวหน้าเขตฯ คนปัจจุบันคือคุณนริศ ชำนุรักษ์ และใกล้ ๆ กันนั้นมีกระท่อมน้อยของเจ้าหน้าที่คนหนึ่งเรียกกันว่า "พีหมี" ซึ่งเป็นผู้ที่มีอัธยาศัยไมตรีดียิ่ง

บ้านพักรับรองทั้งหมดนี้ สามารถรับผู้มาเยือนได้ประมาณ 40-50 คน แต่ถ้ามากกว่านี้ก็ยังมีที่ให้กางเต็นท์ได้อีกกว่าร้อยคน

ภายในเขตฯ จะเห็นลักษณะของป่าไม้ชายเลนได้ชัดเจน นับตั้งแต่ป่าโกงกางที่อยู่รอบนอกในเขตหาดโคลน ถัดเข้ามาเป็นป่าแสม ลำพู และเลยเข้ามาในเขตดินแข็งก็มีไม้โพธิ์ทะเล และถัดมาเป็นไม้เสม็ดซึ่งเจริญงอกงามเป็นร่มเงาอยู่เต็มพื้นที่ จนมาถึงชายฝั่งหาดทรายก็มีต้นสนเป็นทิว

เจ้าหน้าที่ของที่นี่มีอยู่ด้วยกัน 8 คน ทำหน้าที่ดูแลปกป้องทรัพยากรของชาติอันมีค่ามหาศาล ด้ราคาไม่ได้ สมควรที่ทุกคนควรให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุน เพื่อพวกเขาจะได้มีกำลังใจทำหน้าที่อย่างไม่ย่อท้อต่อไป

## ไปดูนกหัวโตกินปู

ห่างจากแหลมจุโหยซึ่งเป็นที่ทำการเขต ฯ ไปทางทิศใต้ประมาณ 1 กม. มีเกาะเล็ก ๆ พื้นที่ประมาณ 4 ไร่ เรียกกันว่าเกาะหาดโตบ หรือหาดตูป เป็นที่ชุมนุมของนกทะเลนับหมื่น ๆ ตัว ภายในเกาะมีต้นไม้ใหญ่ขึ้นปกคลุมรอบ ๆ เกาะเป็นหาดโคลนปนทราย มีไม้แสม ลำพู และไม้ชายเลนอื่น ๆ ขึ้นอยู่ เมื่อน้ำลดจะเห็นหาดกว้างไกลออกไป บริเวณนี้จะชุกชุมไปด้วย กุ้ง หอย ปู ปลา ทั้งที่อยู่ในทะเล ชายหาด และในพื้นที่ทรายเป็นโคลน โดยเฉพาะพวกปูและหอยเล็ก ๆ จะมีมากเป็นพิเศษ จึงเป็นแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ของนกทะเลต่าง ๆ

ต้นไม้ใหญ่ ๆ บนเกาะเล็ก ๆ แห่งนี้ มีรูปร่างแปลกกว่าในที่อื่น เช่นต้นแสมดำ แสมขาว จะเห็นรากสีแดงของมันแผ่กระจายยาวออกไปรอบโคนต้นเป็นระยะทางไกล ๆ การที่รากแสมต้องเลื้อยอยู่บนผิวดิน แทนที่จะอยู่ในดินก็คงเป็นเพราะกระแสคลื่นที่พัดพาเอาผิวดินออกไปนั่นเอง รากของมันจึงต้อง “รา” อยู่บนผิวดิน

มองไกลออกไปที่ริมหาด จะเป็นฝูงนกทะเลจำนวนมากมาย ก้ม ๆ ตุ่ม ๆ หาอาหารกินกันอยู่เป็นฝูง ถ้ามองผ่าน ๆ จะเห็นรูปร่างคล้าย ๆ กัน แต่ถ้าดูด้วยกล้องส่องทางไกลจะพบว่ามีนกหลายพันธุ์แตกต่างกันไป นกทะเลเหล่านี้มีทั้งนกประจำถิ่นและนกที่อพยพมาจากที่อื่น ชนิดที่มีน้อยที่สุดและสำคัญที่สุดที่นักปักษีวิทยาาระดับโลกจะต้องติดตามมาทำการศึกษาค้นคว้าถึงที่นี้ก็คือ นก “หัวโตกินปู” หรือที่เรียกกันว่านกแคริบ โพรเวอร์ (Crab plover) เป็นนกที่มีถิ่นกำเนิดบริเวณทะเลแดงและชายฝั่งทะเลแอฟริกาตอนเหนือ เมื่อถึงฤดูกาลมันจะบินอพยพมาจากเอเชีย อาจแวะหากินแถว ๆ อินเดีย ศรีลังกา และบางส่วนมาถึงเมืองไทยแต่จะมาลงที่เกาะนี้เพียงแห่งเดียว เพราะที่นี้อยู่ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ซึ่งค่อนข้างปลอดภัย นกหัวโตกินปู เป็นนกขนาดใหญ่ ท้องขาว หลังดำ ปลายปีกดำ หัวกลมทู่ เป็นนกที่หาดูได้ยาก ในจำนวนนกอันมากมายนับหมื่นตัวที่กำลังหากินอยู่นั้น อาจมีนกหัวโตกินปูเพียง 4-5 ตัว เท่านั้นเอง เวลามันจับปูเล็ก ๆ ขึ้นมาได้ มันจะจับฟาดลงบนพื้นให้ตายเสียก่อนจึงจิกกินเข้าไป นักปักษีวิทยาจึงต้องมาตามหา เพื่อศึกษาชีววิทยาของมันเพื่อจะได้รูัจจริงของนกชนิดนี้ ว่ามีความเป็นอยู่อย่างไร เส้นทางย้ายถิ่นของมันไปทางไหน สงสัยว่าเกาะลิบงแห่งนี้จะเป็นปลายทางสุดท้ายในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้

นอกจากนั้นก็ยังมีนกหัวโตทราย (Sand plover) ขนาดเล็กแต่มีจำนวนมาก นกอีก้อยใหญ่ (Curllew) นกอีก้อยเล็ก มีปากยาวงุ้มสำหรับจิกเหยื่อ แต่มีนกอีกพวกหนึ่งมีปากแฉ่นซ้อนขึ้นตรงกัน ข้ามกับนกอีก้อยก็คือพวกนกปากแฉ่นหลังดำ (Godwit) และนกปากแฉ่นหางลาย นกพวกนี้จะใช้

ปากซ้อนลงไปโนโคลนทราย เพื่อจับลูกปู หอยเป็นอาหาร ชนิดอื่น ๆ ก็มีนกทะเลขาเขียว นกทะเลขาแดง (Red shank) และนกคอสั้นตีนไว หรือนกแซนเดอลิ่ง (Sanderling) ชื่อของมันก็บอกชัดเจนอยู่แล้วว่าเป็นนกขนาดเล็ก คอสั้น แต่ตีนไว มันจะวิ่งหาเหยื่ออย่างรวดเร็ว

และพวกที่บินร่อนอย่างสง่างามเต็มฟ้า ก็คือพวกนกนางนวลหรือซีกัล (Seagull) ซึ่งมีหลายชนิด เช่น นางนวลธรรมดา นางนวลแกลบ นางนวลแกลบดำปีกขาว และนางนวลเคราขาว เป็นพวกที่มีมากที่สุด นกเหล่านี้บางชนิดเคยอพยพไป ๆ มา ๆ แต่ตอนหลัง ๆ ก็อยู่ประจำที่นี้เสียเลย เพราะสบายดีทุกอย่าง ทั้งอาหารการกิน ที่อยู่อาศัย และปลอดภัย เมืองไทยก็เป็นอย่างนี้แหละ แม้แต่นกต่างชาติยังอพยพเข้ามาอยู่ถาวรเสียเลย

### นกประจำถิ่น

ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเกาะลิบง นอกจากจะมีนกที่มาจากพื้นทะเลแล้ว ยังมีนกประจำถิ่นอีกหลายชนิด อาศัยอยู่ในป่าชายเลน มีทั้งนกยางทะเล นกแซก นกออก เหยี่ยว นกกระเด้าลม นกตบยุง และนกทะเลอื่น ๆ

พวกนกแซกชอบทำรังอยู่ในพุ่มไม้ที่มีกิ่งก้านหนาที่บ ประมาณเดือนเมษายน-พฤษภาคม นกแซกจะเริ่มวางไข่และฟักลูกออกมาเป็นตัว ลูกนกในระยะแรกจะมีขนไม่มากนัก มันยังบินไม่ได้ แต่จะเริ่มหัดเดินได้ไปตามกิ่งไม้ด้วยสัญชาตญาณ พ่อแม่จะออกไปหาอาหารคือปลา มาป้อนให้จนกว่าลูกนกจะโตพอที่จะออกไปหาอาหารกินเองได้

เหยี่ยว ที่มีชุกชุมที่สุดในบริเวณนี้คือ เหยี่ยวแดง ลำตัวมีสีน้ำตาลแดง บริเวณหัว คอ และอกสีขาว ขนปี้สีดำ ชอบทำรังอยู่บนยอดไม้สูง ๆ เช่น ต้นแสม โกงกาง มันจะออกหากินในตอนเช้า จะบินวนเวียนเหนือราวป่าเป็นเวลานานพอควรก่อนที่จะแยกย้ายกันไปหาอาหารกินตามบริเวณปากแม่น้ำที่ติดต่อกับทะเล บางครั้งจะเห็นเหยี่ยวฝูงใหญ่บินวนอยู่ในท้องฟ้า มันคงจะกำลังมองหาอะไรบางอย่างที่จะเป็นอาหารสำหรับมือเช้า เหยี่ยวเหล่านี้จะบินไปหากินถึงฝั่งกันตั้งซึ่งไกลออกไปถึง 20 กิโลเมตร เวลาบินชอบส่งเสียงร้อง สายตาก็สอดสายหาเหยื่อที่อยู่ในน้ำ สายตาของเหยี่ยวดีมาก จะมองเห็นเหยื่อได้แต่ไกล มันจะรีบบินโฉบลงมาจับเหยื่อทันทีด้วยอุ้งเล็บอันแหลมคม แล้วจะบินพาเหยื่อไปกินบนต้นไม้ หรืออาจกินกลางอากาศก็ได้

นกประจำถิ่นที่มีมากอีกพวกหนึ่งคือ นกกระเด็น (KINGFISHER) หรือนกกินปลาบริเวณใกล้แนวป่าริมหาดจะพบเห็นนกชนิดนี้ เกาะนิ่งอยู่บนกิ่งไม้ เมื่อมองเห็นปลาว่ายเข้ามา มันจะโฉบจิกเหยื่อนั้นทันทีทันใดแล้วคาบขึ้นไปกลืนกินบนต้นไม้ มันจะหากินตลอดวันและก่อนที่จะดำมืดก็จะหาที่จับคอนนอน มันจะส่งเสียงร้องเรียกกันดังลั่นไปทั้งราวป่าผสมผสานกับเสียงอื่น ๆ ระงมไปทั่ว

และเมื่อเวลาค่ำลง จะได้ยินเสียงนกตบยุง มันจะร้อง จุง จุง จุง อยู่ตลอดเวลา มันจะออกหาอาหารตั้งแต่เวลาโพล้เพล้จนตลอดคืน และเมื่อเวลาเข้ามืดมาถึงก็เป็นเวลาที่มันจะกลับไปนอน

นกตบยุงมีขนสีน้ำตาลหรือสีเทา มีจุดประเป็นสีน้ำตาล เหลืองขาวและดำ ขาของมันเล็กและไม่ค่อยแข็งแรง ชอบวางไข่บนพื้นดินครั้งละ 1-2 ฟองเท่านั้น นกตบยุงจะบินฉวัดเฉวียนจับแมลงกินในอากาศ มันจะกินแมลงทุกชนิดที่มีอยู่ในเวลากลางคืน โดยเฉพาะยุงจะมีมากที่สุดที่ป่าชายเลน จึง

เป็นอาหารที่มันโปรดปรานมาก ในแต่ละคืนนกตบยุงจะกินยุงได้เป็นจำนวนมาก ฉะนั้นถ้ามีนกชนิดนี้มาก ๆ จำนวนยุงก็จะลดน้อยลง เป็นการแก้ปัญหาทางสาธารณสุขได้ทางหนึ่ง

ในเวลากลางวัน มักจะมีนกอีกชนิดหนึ่งออกหากินคือ นกกระสาคอดำ เสียงที่มันบินเข้ามาได้ยินชัดเจน เพราะมันมีปากใหญ่ นกกระสาจะใช้จงอยปากอันแหลมคมจิกลงไปบนดินโคลนเพื่อหาอาหาร มันกินได้ทุกชนิดไม่ว่า กุ้ง หอย ปู ปลา หรือสัตว์หน้าดินที่อาศัยอยู่ในรู ทุกวันนี้นกกระสาเหลือน้อยเต็มที บริเวณเกาะลิบงมีอยู่เพียงไม่กี่ตัวเท่านั้น

เสียงระเบ็งเซ็งแซ่ของนกต่าง ๆ ทำให้ป่าชายเลนของหมู่เกาะแห่งนี้เต็มไปด้วยความมีชีวิตชีวา ไม่ว่าจะเป็นเวลากลางวันหรือกลางคืน ชีวิตในป่าไม่มีวันหลับ การศึกษาชีวิตของนกก็เป็นเป็นที่น่าสนใจให้ทั้งความรู้ความเพลิดเพลิน นับเป็นกิจกรรมนันทนาการที่ดีอีกอย่างหนึ่งจนถึงกับมีผู้ตั้งชมรมนักดูนกกันมาเป็นเวลานานแล้ว

### แหล่งอาศัยของปลาพยูน

หนังของปลาพยูนที่ถูกแขวนไว้ในเขตฯ เป็นสิ่งยืนยันอย่างชัดเจนว่ายังมีปลาพยูนอยู่ในบริเวณนี้ และปลาพยูนก็ยังคงล่าอยู่เป็นประจำ ปลาพยูนตัวนี้ถูกชาวบ้านจับมาได้โดยติดอวนขึ้นมาและทางเขตฯ ได้ไปยึดมาไว้ที่นี่ แต่ก็ได้มาแค่หนังของมันเท่านั้น



พยูน เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่หลงเหลืออยู่ ชาวบ้านมักจะเรียกกันต่าง ๆ เช่น ปลาตุหยง หมูทะเล วัวทะเล หรือนางเงือก ในทางชีววิทยา พยูนแบ่งออกเป็น 2 ตระกูลใหญ่คือ มานาตี (Manatee) และดูกอง (Dugong) ชนิดที่อาศัยอยู่ในบริเวณจังหวัดตรัง เป็นชนิด ดูกอง

พยูนเป็นสัตว์ขนาดใหญ่ เนื้อสีแดงสดคล้ายเนื้อวัว มีรสชาดอร่อย คนจึงนิยมล่ามันมากินเป็นอาหาร มันเป็นสัตว์ที่เชื่องและล่าได้ง่าย ด้วยเหตุนี้จึงล่อแหลมต่อการสูญพันธุ์เป็นอย่างมาก

จากรายงานของสุวัฒน์ ทองหอม ประธานชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โรงเรียนสภาราชนี จ.ตรัง กล่าวว่าใน พ.ศ. 2532 ชาวประมงจับปลาพยุบได้ถึง 15 ตัว น้ำหนักตั้งแต่ 100-150 กิโลกรัม และในเดือนมกราคม 2534 ชาวประมงเกาะลิบงได้พบปลาพยุบเข้ามาใกล้ ๆ เกาะเป็นฝูงใหญ่ ๆ ราว 70 ตัว และชาวบ้านได้ใช้ระเบิดฆ่าตายเป็น 3 ตัว ต่อมาในเดือนเมษายน 2534 ได้พบร่องรอยปลาพยุบเข้ามากินหญ้าทะเล 2 แห่ง ชาวบ้านได้เห็นมันโผล่ขึ้นมาว่ายน้ำและหายใจบนผิวน้ำหลายตัว

การที่ปลาพยุบเข้ามาอาศัยในบริเวณนี้ก็เพราะเป็นแหล่งของหญ้าทะเลที่เป็นอาหารหลักของมัน หญ้าทะเลเป็นพืชที่ขึ้นอยู่บริเวณที่เป็นโคลนทราย มีแสงแดดส่องถึงอาศัยแสงแดดในการสังเคราะห์แสง ความลึกตั้งแต่ชายหาดลงไปจนถึงระดับ 3-6 เมตร

ในจังหวัดตรังมีหญ้าทะเลหนาแน่นตลอดแนวชายฝั่งและเกาะต่าง ๆ ตั้งแต่บ้านแหลมไทร หาดหยงหล้า เกาะมุกข์ เกาะลิบง และเกาะนก โดยเฉพาะที่หาดหยงหล้าและบริเวณเกาะลิบง มีหญ้าทะเลอยู่ 8 ชนิด เช่น หญ้าใบกลม หญ้าใบสน หญ้าเต่า หญ้าชะเงาใบสั้นปล้องยาว ปลาพยุบชอบกินหญ้าเหล่านี้ และที่มันโปรดปรานมากคือเมล็ดของหญ้าชะเงา ซึ่งมีรสหวาน ๆ มัน ๆ ปลาพยุบจะชอบกินเป็นพิเศษ

ในดงหญ้าทะเลเหล่านี้ ยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์ทะเลต่าง ๆ มากมาย สัตว์ที่พบ เช่น ปูม้าจะหลบซ่อนอยู่ตามโคนต้นหญ้า เมื่อมันตกใจจะรีบหนีไปอย่างรวดเร็วแบบกิ้งก่าว่ายน้ำกึ่งวิ่ง เอียงลำตัวไปบนพื้นทะเล นอกจากนั้นยังมีลูกปลาต่าง ๆ เข้ามาอาศัยอยู่อีกมากมาย ในบริเวณนี้จะมีปลาหมึกมากเป็นพิเศษเราได้พบไข่ปลาหมึกเป็นพวงใหญ่ ๆ วางไข่ไว้ติดกับกอหญ้าทะเลอย่างเหนียวแน่น ดงหญ้าทะเลจึงเป็นแหล่งเพาะพันธุ์และหลบภัยเป็นอย่างดีของสัตว์น้ำวัยอ่อน

แต่ปัญหาสำคัญกำลังเกิดขึ้น เรืออวนรุนและอวนลากรู้ดีว่าในบริเวณนี้มีลูกปลามาก เช่น ปลาเกะดักซึ่งกำลังเป็นที่ต้องการของตลาด เรือเหล่านี้จึงเข้ามาทำประมงในเขตแนวหญ้าทะเล ทำให้ความเสียหายแก่แหล่งอาหารของปลาพยุบไปเป็นจำนวนมาก ถ้าหากว่าระดับการทำลายยังคงมี ในอนาคตอันใกล้หญ้าทะเลอาจถูกเรืออวนทำลายหมดไป ปลาพยุบก็คงจะไม่มีแหล่งอาหารอีกต่อไป การที่จะอนุรักษ์สัตว์ทะเลที่เรียกว่า “เงือกน้อย” นี้เอาไว้ จะต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนทุกคนโดยไม่ “ล่า” ทุกรูปแบบ และไม่ทำลายแหล่งหญ้าทะเลให้เสียหาย ถ้ายังมีปลาพยุบซึ่งเป็นสัตว์หายากที่สุดในโลกอยู่ในเขตนี้ ก็จะกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ซึ่งจะนำรายได้มาสู่ท้องถิ่นอย่างมากมาย คุ่มค่ากว่าการที่ได้กินเนื้อปลาพยุบอย่างแน่นอน

### ระบบนิเวศน์ป่าชายเลนและหาดโคลน

เมื่อน้ำลง ป่าชายเลนจะเริ่มเปิดตัวให้ลงไปเดินสำรวจได้เป็นเวลาหลายชั่วโมงก่อนที่กระแสน้ำจะขึ้นมาในรอบใหม่ ชีวิตในป่าชายเลนของฝั่งทะเลตะวันตกมีสัตว์ต่าง ๆ มากมาย ซึ่งน่าสนใจและน่าศึกษา การเดินลงไปในเขตป่าชายเลนบริเวณนี้ควรสวมรองเท้าหุ้มส้นที่กระชับ เพราะจะมีรากของต้นลำพูและรากแสมที่แหลมคมงอกระเกาะระกะอยู่เต็มไปหมด ถ้าเดินเท้าเปล่าจะถูกที่มแทงเจ็บปวดมาก ผู้นำทางได้แนะนำให้รู้จักสังเกตตามโคนต้นไม้ใหญ่ ๆ จะมีหอยชนิดหนึ่ง “ตกคลัก” อยู่เป็นหลุม ๆ หลุมละหลาย ๆ ตัว เขาเรียกว่า “หอยชักตีน” ทำไมมันจึงชักตีนเมื่อเอาไปต้มแล้วจะรู้เอง

และตามโคนต้นไม้ หรือตามริมร่องน้ำที่คดเคี้ยวไปในป่าชายเลนจะมีรูปูทะเลอยู่เป็นจำนวนมาก ในร่องน้ำจะมีลูกกุ้งและลูกปลาเล็ก ๆ เข้ามาอาศัยอยู่ ป่าชายเลนจะมีส่วนช่วยในการป้องกันภัย และยังเป็นแหล่งอาหารให้แก่สัตว์น้ำวัยอ่อนเหล่านี้อีกด้วย

ห่างแนวป่าออกไปจะเป็นหาดโคลนทราย กว้างออกไปในทะเลมีปูชนิดหนึ่งรวมกลุ่มกันอยู่เป็นฝูงใหญ่ ๆ แต่ละฝูงมีจำนวนมากมายับไม่ถ้วน เมื่อค่อย ๆ ย่องเข้าไปก็พบว่ามันคือลูกปูลมนั่นเอง ยังมีขนาดเล็ก ๆ แต่ก้ามยาวกว่าตัว เมื่อมันตกใจคิดว่าเป็นศัตรูจะเข้ามาทำอันตราย ก็รีบมุดฝังตัวลงไปในโคลนอย่างรวดเร็ว ด้วยสัญชาตญาณ เพียงครู่ก็หายตัวไปหมดแล้ว แม้กระนั้นก็ตามเมื่อพวกกินปูมาเจอเข้ามันก็หารอดพ้นจากนกอไปได้ไม่

เมื่อเดินเข้าไปในเขตน้ำตื้นที่เต็มไปด้วยหญ้าทะเล จะพบสัตว์อื่น ๆ อีกหลายประเภท ที่มีมากคือปูหินมีก้ามแข็งและคม ตัวและระยางมีสีน้ำตาลแดง บางครั้งจะพบปูกะตอย เป็นจำพวกเดียวกับปูม้าแต่กระดองมีลักษณะค่อนข้างกลม มีรอยคาดสีแดงที่กระดอง ก้าม และขาทุกขา ปูที่แปลกอีกชนิดหนึ่งคือปูฟองน้ำ มีกระดองเป็นรูปโค้งกลม ด้านบนนูนมาก ตามขาจะมีปุยคล้ายฟองน้ำอยู่เต็มปลายสุดของก้ามมีสีชมพู

ปลาดาวและเต่างวาทะเลจะพบเห็นอยู่เป็นระยะ ๆ ปลาดาวบางตัวมีขนาดใหญ่มาก มี 5 แฉกเหมือนเหรียญนายอำเภอในภาพยนตร์ควาบอยสมัยก่อน ส่วนเต่างวาทะเลนนั้นมีรูปร่างค่อนข้างน่าเกลียด เมื่อยกขึ้นมาจากน้ำ มันจะพ่นน้ำในตัวพุ่งออกมาให้คนตกใจเล่น ในเวลากลางคืนประชากรสัตว์ในป่าชายเลนคึกคักกว่าในเวลากลางวัน เพราะพวกที่แอบซุ่มหลบนอนในช่วงกลางวันจะเริ่มออกหาอาหารเมื่อย่ำค่ำ ปลาชนิดต่าง ๆ จะเข้ามาเมื่อมีน้ำเริ่มขึ้น เสียงดังคลาคล้าอยู่ทั่วไป ปลาปักเป้าขนาดใหญ่หลายตัวว่ายวนเวียนเข้ามาอย่างใจเย็น เพราะมันไม่มีศัตรูที่จะกล้าเข้าใกล้ นอกจากปากจะคมกัดเก่งแล้วยังมีหนามแหลม ๆ รอบตัว ไม่มีใครเล่นด้วย



แมงดาทะเลจะพบอยู่กันเป็นคู่ ๆ ตามริมน้ำ มันจะฝังตัวอยู่ในโคลน โผล่ส่วนกระดองและปลายหางที่แหลม ๆ ขึ้นมา ถ้าเดินไม่ระวังก็อาจโดนแทงเข้าให้

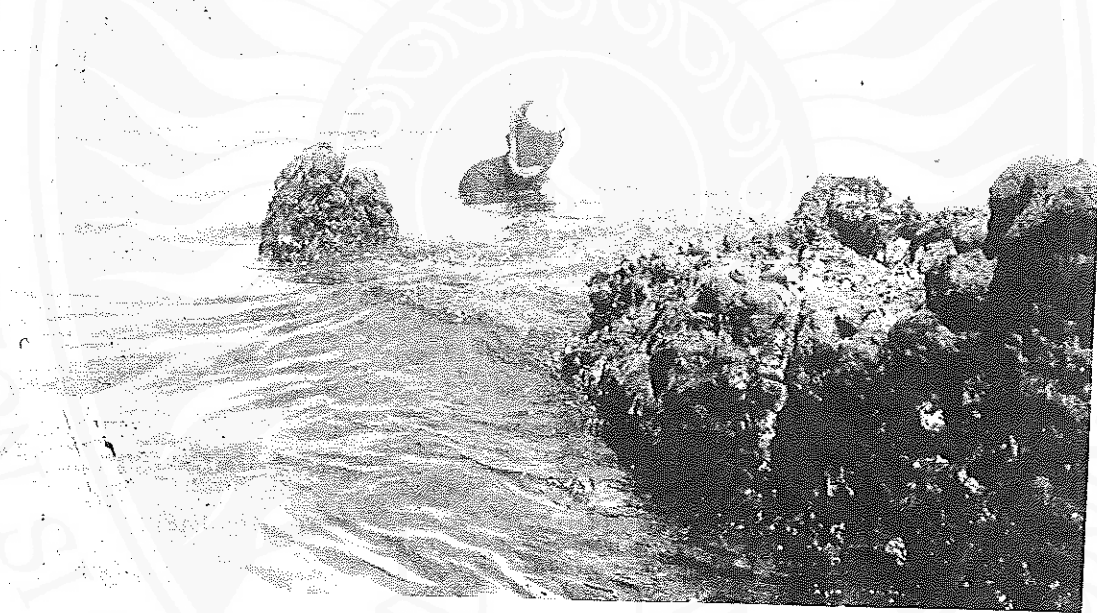


ชีวิตในป่าชายเลนยังมีอีกมากมายนอกจากสัตว์ในน้ำแล้ว ยังมีสัตว์ปีกจำพวกนกกลางคืน ค้างคาว แมลง และสัตว์สี่เท้า เช่น นาก ชะมด เสือปลา เป็นต้น ระบบนิเวศวิทยาของป่าชายเลนยังมีสิ่งน่าสนใจให้ศึกษากันได้มีรู้จักจบถ้ายังมีป่าอยู่

### ดำน้ำดูปะการัง

ไกลออกไปจากที่ทำกรประมาณ 10 กิโลเมตร บริเวณทะเลบ้านหลังเขาเป็นเขตของแนวปะการัง ต้องนั่งเรือออกไปประมาณ 1 ชั่วโมง ในขณะที่เรือวิ่งเลียบชายฝั่งของเกาะไปเรื่อย ๆ จะได้พบกับความตื่นเต้นของ “ปลาบิน” ซึ่งจะวิ่งโผขึ้นเหนือน้ำเป็นระยะทางไกล ๆ และถ้าโอกาสดี ๆ อาจได้พบปลาโลมาขึ้นมาดำผุดดำว่ายให้เห็น ในขณะที่เรือผ่านหน้าผาแห่งหนึ่ง น้ำทะเลเขียวสดใสมือนมรกตเราก็ได้เห็นปลาโลมาคู่หนึ่งจริง ๆ ดูเหมือนว่ามันจะมีชีวิตที่อิสระเสรีในทะเลกว้าง.....ถ้าคนไม่ค่อยดักจับมันมาขายเสียก่อน

ในที่สุดเรือก็เข้ามาถึงเขตแนวปะการัง น้ำในบริเวณนี้ค่อนข้างตื้นประมาณ 2-3 เมตร และอยู่ห่างฝั่งไม่มากนัก น้ำทะเลใส แสงแดดส่องลงไปถึงพื้นทะเล



การดูปะการังให้ชัด ๆ สะใจ จะต้องมียุปกรณ์ในการดำน้ำ คือควรใช้สนอร์เกิล (Snorkle) เสื้อชูชีพ และตีนกบ ถ้ามี 3 อย่างนี้รับรองว่าจะทำให้การดูปะการังมีชีวิตชีวามากขึ้นทีเดียว ก่อนจะลงไปในทะเล ก็ต้องสวมเสื้อชูชีพ ใส่ตีนกบ และสวมสนอร์เกิลเตรียมไว้แล้วจึงปล่อยตัวลงน้ำ เมื่อลงไปใต้น้ำแล้วก็เริ่มสวมท่อหายใจเข้าในปาก ใช้พืดกั๊ดท่อหายใจให้แน่น สูดหายใจเข้าทางปาก และหายใจออกก็ทางปากเช่นเดียวกัน ส่วนจมูกนั้นจะถูกปิดเอาไว้ ไม่ต้องทำงาน อากาศจะเข้าออกไปทางท่อที่ไม่ล่ออยู่เหนือศีรษะ ผู้ที่ไม่เคยใช้วิธีนี้อาจไม่เคยชินกับการหายใจทางปาก จะต้องฝึกให้ชินเสียก่อน แรก ๆ อาจเหนื่อยหอบเพราะต้องออกแรงหายใจ แต่ไม่นานก็จะชินไปเอง เมื่อชำนาญแล้วก็ให้ลอยตัวคว่ำหน้าดูภาพใต้น้ำได้สบาย โดยที่ไม่ต้องโผขึ้นมาหายใจได้เป็นเวลานาน ๆ เสื้อชูชีพจะทำให้ตัวลอยไปเรื่อย ๆ ตามกระแสน้ำ แต่ต้องระวังอย่าให้ลอยออกไปไกลจากเรือนัก ตีนมนุษย์กบจะช่วยให้ว่ายน้ำได้ดี

ถ้าไม่มีชุดดังกล่าว อาจแก้ขัดด้วยการใช้แว่นดำน้ำแบบเดียวกับที่นักว่ายน้ำใช้กันอยู่ แว่นดำน้ำจะป้องกันไม่ให้น้ำเข้าตา เมื่อดำน้ำลงไปดูปะการังก็จะเห็นชัดเจนดีเช่นเดียวกัน แต่การใช้แว่นดำน้ำเพียงอย่างเดียวจะต้องโผล่ขึ้นมาหายใจบ่อย ๆ ทุก 1-2 นาที ทำให้เสียจังหวะในการดู

และถ้าไม่มีแว่นดำน้ำจะทำอย่างไร ควรหาภาชนะ เช่น กะลังมั่งมาเจาะกันแล้วใส่กระจกแทน อดูให้แน่น อย่าให้น้ำรั่วซึม ก็จะใช้ดูปะการังได้เช่นเดียวกันโดยผ่านช่องกระจก ไม่ต้องดำลงไป หรืออาจใช้ขวดโหลปากกว้าง ๆ ก็ได้ แต่ถ้าจะดูด้วยตาเปล่าผ่านทางผิวน้ำจะมองไม่เห็นอะไร เพราะพริ้วคลื่นจะทำให้แสงสะท้อนไปมาไม่สามารถดูได้ ดีไม่ดีจะพาลวิงเวียนคลื่นไส้ เมาคลื่นไปเลย

สุดยอดของการดูปะการังก็คือการใช้ชุดประดาน้ำ มีถังออกซิเจนติดตัวลงไปจะสามารถชมวิวกว้างทัศน์ได้น้ำได้อย่างทั่วถึงเหมือนเดินอยู่ในแดนเนรมิต

ปะการังในเขตเกาะลิบงในที่น้ำตื้น ๆ พอมืออยู่ข้างแต่เป็นขนาดเล็ก บางแห่งมีร่องรอยการถูกระเบิดเป็นหลุม ปะการังก็หมดสภาพไป เหลือแต่โขดหินอยู่ใต้น้ำ แต่ในเขตที่ลึกออกไปอีกนิดประมาณ 3-4 เมตร จะพบปะการังที่สวยงามมีอยู่หนาแน่น ส่วนใหญ่เป็นประเภทปะการังเขากวาง แต่คงมีอายุไม่มากนักเพราะเขายังสั้น ๆ อยู่ นอกจากนั้นก็ยังมีปะการังแบบสมมงปะปนอยู่บ้าง

เมื่อปล่อยให้ตัวลอยไปบนผิวน้ำดูลงไป ภาพใต้ทะเลจะเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ปลาชนิดต่าง ๆ แหวกว่ายอยู่ในแนวปะการัง มีสีสรรสวยงามละลานตา เช่น ปลานกขุนทองจุดสีฟ้า ปลาสินสมุทร ปลานกแก้ว และนาน ๆ ครั้งจะเห็นปลาผีเสื้อ ซึ่งมีลายดำขาวเหลืองพาดขวางลำตัว และปลาการ์ตูนคลอเคลียอยู่กับดอกไม้ทะเล (Sea anemone) ที่พริ้วไปตามกระแสน้ำ แต่สัตว์หน้าดินประเภทหอยเม่นนั้นไม่ค่อยจะน่ารักเท่าไรนักมันจะอยู่กันเป็นกลุ่ม ๆ ตามซอกหินและถ้าเผลอไปจับหรือเหยียบเข้า ก็ต้องเจ็บตัวกันทีเดียว

### ระบบนิเวศน์บนหาดหิน

หาดหินบนเกาะลิบงเป็นอีกจุดหนึ่งที่น่าสนใจ เมื่อดำน้ำดูปะการังจนพอใจแล้ว ก็ให้เรือแวะขึ้นบนฝั่งบริเวณบ้านหลังเขาก็จะพบกับหาดทรายแคบ ๆ สลับกับหาดหินเป็นระยะทางไกลประมาณ 2 กิโลเมตร ก่อนถึงหมู่บ้านบาตูปูเต๊ะ

ถ้าจะศึกษาระบบนิเวศน์วิทยาของหาดหินก็ควรเดินสำรวจในเวลาน้ำลงเต็มที่ จะพบเห็นธรรมชาติที่แปลกตามากมาย

แนวโขดหินบางแห่งวางตัวเป็นชั้น ๆ ซึ่งเกิดการการกัดกร่อนของคลื่นลมมาเป็นเวลานาน ชายฝั่งทะเลด้านนี้เป็นลักษณะ “ฝั่งทะเลมดตัว” มีลักษณะชายฝั่งขรุขระ มีโขดหินระเกะระกะ บางแห่งเป็นหน้าผาสูงชัน เมื่อน้ำขึ้นสูงคลื่นจะซัดสาดเข้าปะทะอย่างรุนแรงกลายเป็นโพรงถ้ำ รอยหินแยก และหน้าผาจะสึกกร่อนพังลงมาเป็นแถบ ๆ จึงเรียกว่าฝั่งทะเลมดตัว ชายฝั่งแบบนี้จะทรุดตัวลงเรื่อย ๆ

ชีวิตสัตว์ในหาดหินที่พบเห็นมากที่สุดคือปลิงทะเล ในเว็จแอ่งบางแห่งที่น้ำทะเลขังอยู่จะมีปลิงทะเลอยู่เป็นจำนวนมาก มันจะนอนนิ่ง ๆ อยู่ในน้ำและกินอาหารไปอย่างช้า ๆ ไม่ต้องรีบร้อนเหมือนคนเราที่ต้องพันธุนาการอยู่กับตารางเวลา

แต่ว่า ชีวิตอันสงบสุขของปลิงทะเลในยุคไฮเทคนี้ อาจไม่สงบสุขเสียแล้ว กลายเป็นปลิงสุกแทน

เพราะว่าคนที่ชอบเปิบพิสดารเที่ยวแสวงหาของแปลก ๆ มากินกันไม่รู้จักพอ แม้แต่ปลิงทะเลก็ไม่เหลือ เพราะราคามันแพงถึงกิโลกรัมละ 80-100 บาท จึงเป็นสิ่งยั่ววนให้ชาวบ้านจับเอาปลิงทะเลมาขายกันมาก การจับปลิงทะเลเป็นเรื่องง่ายดาย เพียงเดิน ๆ ไปพบตัวมันก็จับเอามันมา เมื่อได้มาก ๆ เขาจะเอาไปต้มให้สุกเสียก่อน แล้วล้างให้สะอาด เอามาย่างบนเตาไฟจนตัวมันเหี่ยวลงเหลือขนาดเท่าหัวแม่มือ จากนั้นก็บรรจุลงในภาชนะนำไปขายให้พ่อค้าต่อไป เมื่อไปถึงภัตตาคาร ก่อนจะปรุงให้ลูกค้า จะต้องเอาปลิงไปแช่น้ำ ให้มันพองขยายตัวออกใหญ่เกือบเท่าตัวเดิมที่อยู่ในทะเล แล้วจึงมาหั่นเป็นชิ้นบาง ๆ กลายเป็นอาหารจานโปรด ถ้าคิดราคาขายอาจตกกิโลกรัมละพันบาททีเดียว

จากการเดินสำรวจไปบนหาดหิน มีเศษถ้วยชามแตกหักถูกคลื่นซัดมาปนอยู่ในโขดหินมากมาย บางชิ้นมีลวดลายแบบจีนบางชิ้นมีรูปตราไก่ แสดงว่าเป็นถ้วยชามโบราณที่เรือสำเภาบรรทุกมาค้าขาย เพราะเส้นทางเดินเรือสายแพร่ไหมก็ผ่านท้องทะเลในบริเวณนี้เช่นเดียวกัน

บริเวณหน้าผาสูงที่มีสี่สรววยงาม คล้าย ๆ ผาหินอ่อน มีโกรกถ้ำอยู่หลายแห่ง ถ้ำขนาดใหญ่ได้เชิงผา เป็นรูปคล้าย ๆ ปากปลาวาฬ ตามปรกติถ้ำนี้จะจมอยู่ใต้น้ำ ถูกคลื่นซัดสาดอยู่เป็นประจำ มันจึงลึกกร่อนเข้าไป เป็นรูปร่างต่าง ๆ กัน

เมื่อสังเกตตามริมโขดหิน จะมีหอยนางรมเกาะอยู่เป็นจำนวนมาก ทับถมกันเป็นชั้น ๆ ชั้นล่าง ๆ ก็ตายทับถมกันมานานจนกลายเป็นสุสานหอยนางรมไปแล้ว เป็นการค้นพบที่น่าตื่นเต้นเพราะมันอาจเป็น "สุสานหอยนางรม 75 ล้านปี" ก็ได้ ในบริเวณนี้อาจยังไม่มีบุคคลภายนอกมาพบเห็นนอกจากชาวบ้านบางคน เพราะว่าเป็นเขตชายฝั่งที่ยุบตัว คนจะเดินเข้าไปสำรวจได้เมื่อน้ำลดต่ำสุดเท่านั้น น่าจะให้ผู้เชี่ยวชาญทางธรณีวิทยาลองไปสำรวจดู ว่าหอยนางรมเหล่านี้จะมีอายุเก่าแก่เท่าสุสานหอยที่กระป๋หรือไม

### หมู่บ้านบาตูปูเตะ

บาตูปูเตะ เป็นหมู่บ้านใหญ่ที่สุดในเกาะลันเต มีประชากรอาศัยอยู่ 480 ครอบครัว จำนวนประมาณ 1600 คน ลักษณะหมู่บ้านจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ความสัมพันธ์ระหว่างคนในหมู่บ้านสนิทแน่นแฟ้น ส่วนใหญ่จะเกี่ยวดองเป็นเครือญาติใกล้ชิด หรือมักก็เป็นเพื่อนบ้านที่รู้จักกันมานาน ไม่มีบุคคลภายนอกที่เป็นคนแปลกหน้า ภายในหมู่บ้านมีความสุข ไม่มีโจรผู้ร้าย เพราะถ้ามีก็ไม่รู้จะหนีไปไหน

องค์กรของหมู่บ้านมีความเข้มแข็ง เพราะมีผู้นำที่มีความสามารถสูงสามารถพัฒนาความเจริญมาสู่หมู่บ้านในหลาย ๆ ด้าน ท่านผู้นั้นคือกำนันเจริญมาก สารสิทธิ์ หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า "อุหม้าก" เป็นที่เคารพนับถือของคนทั้งเกาะ ท่านได้เป็นผู้ริเริ่มในการสร้างสะพานเทียบเรือหน้าหมู่บ้านบาตูปูเตะ มีความยาวถึง 820 เมตร ยื่นลงไปในทะเล ทั้งนี้เพราะด้านหน้าหมู่บ้านเป็นหาดโคลน เมื่อน้ำลงเรือไม่สามารถเข้าจอดได้ จึงจำเป็นต้องมีสะพานยื่นไปให้ถึงที่ลิกพอที่เรือจะเข้าจอดได้ ทำให้ชาวบ้านมีความสะดวกสบายขึ้น

อย่างไรก็ตาม สะพานที่สร้างไว้แต่เดิมเป็นเสาคอนกรีต พื้นไม้ เมื่อถูกแดด ถูกลม และความเค็มของน้ำทะเล ทำให้ชำรุดผุพังไปมาก ถ้าให้เดินผ่านไปมาต้องระมัดระวัง อาจดลหายเหยียบไม้พลาดตกลงไปในทะเลโคลนได้ แต่ขณะนี้กำลังได้งบประมาณมาสร้างใหม่แล้ว จะทำเป็นสะพาน

คอนกรีตเสริมเหล็กทั้งหมดโดยไม่ต้องใช้ไม้อีก จะทำให้สะพานใหม่คงทนถาวรกว่าเก่าอย่างแน่นอน  
การคมนาคมภายในหมู่บ้านและระหว่างหมู่บ้านมีถนนเชื่อมต่อกับบ้านบาตูปูเตไปยังหมู่บ้านอีก  
2 แห่ง คือหลังเขา ซึ่งมีประชากร 70 ครัวเรือนและบ้านพร้าวมีประชากร 50-60 ครัวเรือน

อาชีพหลักของคนที่นี่น่าจะเป็นการทำประมง แต่จริง ๆ แล้วชาวบ้านจะมีสวนยางพาราเป็น  
หลักทุกครัวเรือน เฉลี่ย 10-20 ไร่ การทำสวนยางจึงกลายเป็นอาชีพหลัก การออกเรือหาปลากลาย  
เป็นอาชีพรองไป เรือประมงส่วนใหญ่เป็นเรือหางยาวขนาดเล็ก บางครั้งก็เจอกับธรรมชาติเช่นคลื่นลม  
พายุฟ้าคะนองบ้างเหมือนกัน

ครั้งที่น่าตื่นเต้นที่สุดก็กรณีเรือของ “กอเต็ม” (แปลว่ายั้งยืน) ถูกฟ้าผ่าขณะกำลังวิ่งเข้าฝั่ง ห่าง  
จากหมู่บ้านออกไปเกือบกิโลเมตร แต่โชคยังดีที่สายฟ้าผ่าลงถูกหัวเรือ กอเต็มซึ่งกำลังถือหางเสืออยู่  
ตอนท้ายรู้สึกเสียววาบ และตกตลึงไป คิดว่าคงต้องตายแน่แล้วแต่บุญยังมีสายฟ้าฟาดจนหัวเรือขาดสับ  
น้ำเริ่มไหลเข้าเรือ แต่เขาก็พยายามประคองเข้าฝั่งอย่างช้า ๆ พอถึงที่ตื้นน้ำเข้าเรือเต็มลำและจมลงพอดี  
เพื่อนบ้านรีบกรูกันมาช่วยจนปลอดภัย กอเต็มหนุ่มก็ยัง “ยังยืน” สบายดีอยู่ทุกวันนี้

ห่างจากหมู่บ้านออกไปเล็กน้อย มีภูเขาแห่งหนึ่งเรียกว่าเขาบาตูปูเตเคยเป็นที่ตั้งฐานทัพของอังกฤษ  
ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 น่าจะทำการสำรวจอย่างละเอียดว่ามีร่องรอยหลักฐานอะไรบ้าง อาจเป็น  
สถานที่ประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจอีกแห่งหนึ่งก็เป็นได้

ในอนาคตจะมีการทำถนนลาดยางรอบเกาะแห่งนี้ พร้อมทั้งมีไฟฟ้า และประปาชนบทซึ่งใช้บ่อ  
บาดาลอีก 10 บ่อ จะเป็นสาธารณูปการให้ราษฎรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

อย่างไรก็ตาม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเกาะเป็นสิ่งที่จะละเลยไม่ได้  
เกาะลิบงมีสภาพธรรมชาติสวยงาม บริสุทธิ์ เกาะแห่งนี้มีทุกสิ่งทุกอย่างที่ที่อื่นไม่มี บางอย่างก็เป็น  
“หนึ่งในโลก” ที่หายากไม่ว่าจะเป็น นกแคร์ิบโพรวอร์ ปลาพยุณ หงษ์ทะเล หรือธรรมชาติที่ยังเป็น  
ธรรมชาติที่แท้จริง ถ้าถูกกระแสนการพัฒนาทำลายหมดไปแล้ว มันก็กลายเป็นเหมือนในที่อื่น ๆ  
ซึ่งไม่มีอะไรให้ชื่นชมได้อีก ขออย่าให้ “น้ำตาปลาพยุณ” ต้องไหลรินเป็นครั้งสุดท้ายเลย

